

# SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

## Iz državnega zbora.

Z Dunaja 2. dec. [Izv. dop.]

a. Zmirom več centralistov se vpisuje, ki hočejo govoriti zoper vojno postavo, in če bi v resnici prišli vsi k besedi, ne bilo bi še kmalu konca debati o vojaški postavi. Temu bode pa pomogla avtonomistiška stranka, ki bode sprejela konec glavne debati, kakor hitro bodo govorili avtonomistiški poslanci, tako da bode poleg bivše denašnje še jedna seja za glavno debato o vojaški postavi.

Centralisti se branijo na vse kriplje vladne predloge, navaajoč svoje uzroke, ka se morajo državne finance urediti in ljudstvu na noge pomagati, kar pa se po njihovem mnenju vse ne more zgoditi, ako se vojaška postava sprejme. Centralisti kažejo pri tej priliki občudovanja vredno nedoslednost. Kdo izmed njih se je brgal ob času Auerspergovega vladanja za državni blagobit, in ali niso carevine smatrali za svojo kravo molzaco? Kdo izmed njih se je tačas oziral na ubogo ljudstvo, ki je vsled njih gospodarjenja popolnem obubožalo? Niti jedno, niti drugo je tej gospodi mar, nego vse bi dovolili tudi zdaj, ko bi le na stolu ministerskega prvosednika sedel zdaj kak Plener, Sturm itd. Vso ničevost razlogov njih postopanja zdaj v brambenem vprašanju se je denes videla tudi v tem, ker je Rusin Kovalski, ki pokorno maršira zmirom s centralisti, pri tem vprašanju zapustil svoje pristaše in govoril za vladno predlogo, in sicer govoril s preverjenjem.

Od leve strani je prvi poprijel besedo dr. Rechbauer. Mož nij več tako idealističen, kakor je bil še pred 10. leti. Skušnja ga je izučila, da so razmere močnejše od člo-

veka in praktično življenje drugačno, kakor si je stvarjamo v teoriji. Priznal je, da je Avstriji treba še tako velike armade, kakor jo imamo. Glasovati tedaj hoče tudi za 800.000 mož, pa to dovoljenje dati le za eno leto, v tem ko vlada zahteva postavo za deset let. Železniški direktor Czedit, kot govornik liberalne stranke, hoče dovoliti 800.000 mož za tri leta, a zahteva, da je v resnici na nogah (v aktiviteti) le 230.000 mož in ne kakor dozda 255.000. Mož je prav dolgočasen govornik in se je spuščal v vojaške podrobnosti, o katerih pač težko sodi kak železnik direktor, naj si bode tudi generalni vodja od vlade subvencionirane Elizabetne železnice.

Šestnajst govornikov je o vojaški postavi dovršilo svoje delo, pa debata še nij pri kraju, ker jih je še mnogo upisanih. Vendar je upati, da se jutri v sredo dovrši in se potem glasuje. Debata je zavsem mirna, le tu pa tam kak govornik malo pretira in provocira. Kot jako elegantni in logični govornik skazal se je grof Richard Clam-Martinic, brat Henrika Martinica in bil obče pohvaljen. Od češke strani sta dalje govorila dr. Matuš in dr. Gregor, oba sta povdarjala, da tudi Čehi želé znižanje troškov za armado, z ozirom na splošni politični položaj pa zdaj nij pravi trenutek, da bi se skušnje delale z novimi brambovskimi sistemi. Sicer pa Čehi pričakujejo, da se skoro zadovolji njihovim narodnim terjatvam. Poljaki so od nekdaj bili za močno avstrijsko armado in tudi tačas sta Groholski in Dzvankovski v tem smislu govorila. Tajna misel in želja Poljakov je pač, da bi Avstrija to armado rabila proti Rusiji. Zato se je dr. Gregor potrebno zelo naglašati, da avstrijski Slovani bi nikoli ne dovolili, da

Avstrija obrne svojo moč proti sorodnim slovanskim plemenom.

Dr. Rabl, poslanec iz Trsta, je polemiziral denes s svojega osobitega stališča zoper vojaško postavo; on je odbijal od sebe in od centralistiške stranke trditve, ka ta stranka za to ne glasuje za vladno predlogo, ker ta vlada nij vzeta iz njih srede.

Rusin Kovalski je zagovarjal predlog odsekov; dejal je, ka je to vprašanje državno vprašanje. Ustava je cesarju izročila najvišje vodstvo armade; tedaj pak se cesar obrne do državnega zbora, da bi se stanje armade nič ne skrčilo. Nobeden optimist ne more reči, da je svetovni položaj denes umirljiv in vsaka država mora skrbeti ne za jutri ali pojutranjem, nego za dčlj časa. Še stališča državne celokupnosti pozdravlja Kovalski z veseljem sklep ogerske zbornice, ki je sprejela vojaško postavo. Brambeno vprašanje je življensko vprašanje države. Troškovi za armado niso v nikakej razmeri z opasnostjo, katere je Avstrija izpostavljena, ako néma zmirom pripravljene armade. Kovalski pravi, da bode glasoval za vladno predlogo.

Centralistiški poslanec Wiesenburg je tarnal, koliko da avstrijska armada prebivalstvo avstrijsko stane. Sosedo Avstriji je slikal tako ljubeznive, miroljubive in iskrene, da je zdaj za Avstrijo najboljša prilika, da se razoroži.

Knez A. Liechtenstein je dokazoval z vojaškega stališča, da se zdanjega stanja avstrijske armade ne sme nigdo dotakniti, ker imajo vse države okolo nas višje armade nego Avstrija. Osobito je pobijal Czeditov predlog, rekoč, da, ko bi se stanje armade v miru

## Listek.

### Naravoslovske črtice.

#### II.

Nij davno tega, kar je zdravniške, pa tudi druge kroge vzburla novica, ki jo je dr. Ferdo Kročzak k svetu naznanil. Dr. Kročzak pisal je namreč zdravniškemu listu, da je profesor dr. Prokop Rokitsanský v Inomostu, (kojemu je dr. K. asistent) našel izvrstno zdravilo, ki je neki gotova pomoč zoper pljučne tuberkuloze ali trdine in zoper bolezni v grlu. Profesor Rokitsanský in dr. Schüller imela sta pri svojih poskusih prav lepe uspehe. Ko sta namreč živali, ki so imele trdine ali pa bolezen v grlu, silila, da so sopor ovega zdravila (natrium benzoicum) dihaile, te niso le ozdravele, nego celo kar redile se. Enako srečne učinke opazoval je prof. Rokitsanský pri svojih bolnikih, koje je na isti način lečil. Ker posebno po večjih mestih število tistih,

ki na pljučih bolehalo, nij majheno, je bil te novice mnogokateri vesel. Umevno je, da so hitro po vseh večjih bolnicah začeli zdraviti bolnike z „natrium benzoicum“. Toda stari pregovor: „si duo faciunt idem, non est idem“ (ako dva jedno in isto delata, vendar nij tisto), pokazal je svojo resnico tudi tukaj. Bodi-si, da drugi zdravniki niso natančno se svojimi bolniki ravnali, bodi-si, da njihovo zdravilo nij bilo zadosti dobro, vspeha niso imeli. Niti na Dunaji ni drugod niso dosegli prav nič tega, kar se je pisalo iz Inomosta. Zato se je vzdignil v zdravniških časnikih velik hrap in začeli so se prof. Rokitsanskemu posmehovati, nekateri so celo pomilovali njegovega slavnega očeta in njegovega učitelja Škodo, rekoč, da on s takimi igračami škoduje njihovej slavi. Toda zdaj so se vendar pomirili, ko je prof. Rokitsanský sam v „Wiener medic. Presse“ natanko razložil stvar, in ker se lepih uspehov, koje je on v Inomostu dosegel, vsakdo lahko prepriča. Tukaj nij mesto,

da bi obširneje govoril o tej reči, le nekaj besed o načinu zdravljenja sploh. Dr. Kročzak piše nekemu bolniku, ki ga je za svet vprašal, da sme le zvedenemu zdravniku zaupati, ter da je nemogoče, pismeno dorazumevati se. Kar se kolikosti zdravila tiče, je za njo bolnikova teža merodajna. Za vsak dan zadostuje namreč ravno toliko „natrium benzoicum“, kolikor znaša  $\frac{1}{1000}$  bolnikove teže. Ta „natrium benzoicum“ se potem raztopi na 5%, ter dvakrat na dan po posebnih strojih (tako imenovanih „inhalatorjih“) diha ali „inhalira“. To se godi najmenj skozi sedem tednov. Ob jednom je bolniku treba mirnega življenja, hoje in dobre hrane.

Predno zapustimo ta predmet, ki bode imel ali prav za prav uže ima zelo veliko važnost, še nekaj o zdravilu samem. „Natrium benzoicum“ se napravlja iz dvojeogljeno kislega natrona (doppeltkohlensaures natron) in bencojeve kisline. Natrona nikjer ne manjka, toda bencojeva kislina se težje dobi. Pred malo

znižalo, bi se posameen vojak ne mogel potem dosti izvežbati v orožji.

Knez Lichtenstein je kot bivši vojak stvarno razložil, da se saj zdaj ne sme rušiti vojna organizacija.

Hudo ropotal je znani kričar Fux, mestni tajnik iz Znojma; dobre ušesne mrenice mora imeti, kdor ga hoče poslušati, tako strašansko upije. K sreči je restavracija v hiši, kamor človek, notabene če je ob enem poslanec, lahko gre, da si živce svoje okrepča.

Poslanec Fux je z neslanimi burkami in neparlamentarno ironijo obračal pozornost jednega dela zbornice naše. Pristaši njegovi so ga tudi zadosti odškodovali s smejanjem za njegov humor.

Tem boljši vtis je naredil potem resni in zmirni govor vodje Mladočehov, dr. Grega, ki je stvarno razvijal uzroke, zakaj da se mora vladna predloga sprejeti. Dr. Grega je dejal:

„Jaz popolnem priznam pomisleke, ki se od nasprotne strani navajajo zoper sistem velikih armad. Po mojem mnenju je zdani v Evropi vladajoči vojaški sistem nesreča za narode in države. Nasprotnik tega sistema sem zato, ker ovira svobodnostni in gospodarstveni napredek naših narodov. Preverjen sem, da je zdani naš brambeni sistem v oziru na naš denarstveni položaj in naše narodno-gospodarske razmere obžalovanja vredno zlo, ker ta brambeni zakon uporablja skoro vse smotre države, tako da je državni organizem v svojem razvoju naravno oviran; naši davkoplačevalci trpko občutijo učinke tega brambenega sistema.

„A sistem velikih armad je tu, mi stojimo pred njim kot dejanjem, ki se v tem trenutku ne dá premeniti. Mi se bavimo denes s posledicami ónega sistema, kateri so gospóla óne (eve) strani pred desetimi leti učili v naši državi, (Dobro! na desnej.) in g. predgovornik, ki je udrihal po militarizmu, ponosno je naglašal, da je njegova stranka ta sistem v državi upeljala.

„Proti predležečej predlogi pa govóre ne samo finančni nego tudi politiški pomisleki. Naša vnauja politika, ki se je pričela za vojne na vstoku, in dogovori z Nemčijo vzbujajo bojazen, ka se naše armade ne bode porabilo za varstvo naše države, ampak da se bode uporabljevalo našo armado v takej vnaujej politiki, ki je napér

jena zoper naše brate. Ali ne gledé na to, nismo zoper to vladno predlogo, za to ne, ker je ministerstvo zagotovilo, da brambeno postavo opravičuje potreba, ki ne pripušča drugače.

„Ako mi glasujemo za to predlogo, mi ne glasujemo zato, da bi s tem izrekli zaupanje do te vlade, kajti v tem ministerstvu so še možje, ki so v svojem prejšnjem uradnem delovanji dokazali, da z interesi našega naroda ne ravnaajo posebno dobrohotno (Dobro! na desnej.) in ne morem si misliti, ka so ti možje z vstopom v zdano vlado premenili svoje prejšnje nazore in svoj prejšnji nagon. Jaz in moji somišljeniki némamo tedaj uzroka tem vladnim možem izkazovati zaupanje. (Dobro! Dobro! na desnej.) Mi smo si svesti važnosti predležečega zakona, a tudi svesti smo si popolnem žrtve, katere bode ta predloga zahtevala od našega naroda. Ako pa mi vsejedno glasujemo za to predlogo in dovolimo za razvitek in stalnost naše armade ta zakon, potem to storimo z nadejo, da bode vlada po možnosti čuvala gmotne interese narodov in da bode utrjena brambena sila carevine služila industriji vseh narodov, a da se je ne bode uporabljalo samo v interesu jedne same narodnosti. (Dobro! na desnej.) Mi upamo, da se armade ne bode rabilo za interese jedne narodnosti zoper interese družega naroda. (Dobro! na desnej.)

„Mi pričakujemo, da se bode izpolnilo, kar po pravici terjá naš narod; mi se nádejamo, da se bode uže vendar enkrat uresničila ravnopravnost vseh narodov te države, po katerej smo doslé žalibog zamán se trudili. (Dobro! na desnej.) V tej nadeji ne stojimo na stališči pristranske narodnostne želje, ampak stojimo na stališči sijajnega državnega interesa. (Dobro! na desnej.) Mi ne terjamo nikake posebne pravice za naš narod, ampak samo jednako pravo, jednako varstvo in jednako gojitev za vse narodnosti. (Klici na desnej: Res je!) A vprašanje o ravnopravnosti vseh narodnostij carevine je za to najvišji državni interes, ker se samo z njega rešenjem more narediti trdna podloga v resnici slobodnemu in resno ustavnemu razvoju naše države. (Dobro! na desnej.) In to naj si gospóla z óne (leve) strani zbor-

nica, ki se imenujejo ustavoverne, zapamtijo, da, dokler ne bode načelo ravnopravnosti v Avstriji postalo resnica, dokler se ne bode podloga pravnej državi, ravnopravnost za vse, obistnila, dotlé se ne more govoriti o pravej politiškej svobodi in o pravem ustavnem življenji. (Dobro! Dobro! na desnej.) Zaupno nadejajoč se, da se bodo obljube v prestolnem govoru izpolnile, in da se bodo žrtve, katerih se zahteva od prabivalstva, prav porabile, bodem jaz in moji prijatelji zánjo samo v tej nadeji.“ (O lobrenje na desnej.)

Poslednji petnajsti govornik je bil gospod Klun, ki je v obširnem govoru razlagal svoje stališče in srečno polemiziral proti nasprotnej stranki. Levica je sicer s posmehovanjem odgovorila na njegove napade, pa morala je slišati marsikatero ostro besedo. Slovenski poslanec Klun je dejal: „Jaz in moji rojaki bodemo iz dveh uzrokov glasovali za predloge odsekov večine: v prvej vrsti iz domoljubja, v drugej pa zavoljo česti Avstrije, katere naj bode močna. Slovani so celó tačas, ko je prejšnja večina državnega zbora jih otiškala k steni, ohranili svoj patriotizem. Tudi zdaj hočejo dovoliti žrtve, katerih se od njih terja, a ne iz udvornosti ali pa da bi se s tem dala vladi zaupnica, nego iz ljubezni do domovine. Poudarjalo se je zmirom, da imajo avtonomisti zmirom svoje posebne interese, da hoče federalizem kronovine okrepiti na škodo skupne države, katero hoče povzdigniti samo centralizem. Dejansko čemo vam pokazati, da si želimo močne Avstrije. Mi hočemo sredstva v to svrho dovoliti ne ozirajoč se na posamne kronovine, a zdaj imajo centralisti naenkrat pomisleke. Ali kdor hoče smoter doseči, ta ne sme odrekavati sredstev. Vprašanj ne smatramo sestranskarskega stališča; ali kakor odločno zmirom zastopamo interese in pravice naših kronovin, držimo se vendar tega načela, ka si mora stranka, ki hoče imeti uspeh ali ki hoče biti zmožna za vladanje, splošni interes zmirom višje staviti, nego interes posamnika, in da se mora zmirom z orožjem poštenosti in domoljubja vojevati. Ne stranka, nego poštenost in patriotizem odločujeta v tako važnih vprašanjih. Minolega leta sta dva glavna vodji stranke, ki je zdaj zoper vladno predlogo izjavila, ka mora Avstrija v interesu svojih financ opustiti položenje kot velelast.

leti so jo le iz neke posebne smole Angleži dobivali in bila je zelo draga. Naenkrat je neki Nemec v Freiburgu začel ovo kislino iz konjske urine narejati in mnogo si je zaslužil, posebno s Francoskega, kjer so kislino potrebovali za anilinske barve. Ko pa so na Francoskem začeli bencojevo kislino iz premoga narejati, propala je ova tovarna na Nemškem. Denes se v velikej meri le na Češkem dela in sicer iz tiste tvarine, kot nekdat na Nemškem. Ta tovarna komaj izhaja ker od vseh stranij si naročajo čudno zdravilo. Ker je treba v naglici mnogim ustrezati, izdelek gotovo nij kaj izvrsten, ampak dobiva se zdaj navadno le slaba kislina. To menda tudi pojasnuje, zakaj pri mnogih poskusih nij uspeha. Nehoté se človek, ko sliši o tvarini, iz koje se to, pljučnem tako koristno zdravilo dobiva, spomni ljudskega mnenja, da tistim, ki na pljuh bolehaajo, zrak konjskih in kravjih hlevov dobro dé. Tako nahajamo v mnogih toplicah in krajih, ki zavoljo svojih klimatičnih

razmer bolnikom ugajajo, stanovanja za bolnike nad konjskimi in kravjimi hlevi.

Da-li se bode pričakovanje prof. Rokitskega uresničilo ali ne, sploh, kaj da more natrium benzoicum pljučnim boleznim pomagati, o tem gre beseda le medicinskim fakultetom, ker le tukaj imajo zdravniki ob enem več bolnikov, vse potrebne pripomočke, pa zmirom priložnost, opazovati bolnike in učine zdravlila.

Govoreč o medicinskih fakultetih in opazovanjih, se nehoté spominjam dijakov in vadbe, ki je potrebna, da se izuri zdravnik. Marsikom uže slabo prihaja, če samo misli na sobano za seciranje, kaj pa naj porekó dijaki, ki imajo večkrat 5 do 6 ur opravila pri gnijajočih truplih. V resnici je mnogo moralne in fizične moči treba, posebno s početka, da človek ne zbeži. Sicer se je uže nekatere remu, tako n. pr. slovečemu naravoslovcu Darwinu zgodilo, da je popustil zdravništvo, ter se družega predmeta poprijel. Vlani izna

šel se je v Berlinu neki sok ali neka tekočina, ki je pripomoček zoper gnajilobo mrtvih trupel. V ta novo iznajdeni sok se je n. pr. za nekaj dni položilo truplo dveletnega otroka in potem shranilo. Doslé se mali mrlič še nij spremenil, nego videti je, kakor da bi bil otrok ravnokar umrl. Razen nespremenjene oblike in barve, ohranilo je truplo tudi vso gibčnost, tako da roko ali nogo lahko sem in tja giblješ. Ker se torej ne spremeni ni oblika, ni barva, niti se gibčnost ne zgubi, vrhu tega pa še nikakega smradu nij, bode ta iznajdba gotovo dober pripomoček anatomičnemu poduku. Čebelja. Radostno jo bode pozdravil ne samo zdravnik, nego sploh naravoslovec. Ta sok nas bode rešil sitnega špirta ali vinskega cveta, v kojem se živali krčijo ter bojo hitro gubljajo. Nabiralci hroščev za naprej ne bodo imeli v zbirkah trdih žuželk, ki se tako lahko starejo, nego lepo gibčne komade.

Čuden pripomoček za anatomični poduk izmislil je tudi profesor Rüdinger v Mona-

Hoče se tedaj, da bi Avstrijo doli potisnili v državo druge vrste. Veljavnega uzroka za to jaz ne najdem nikjer, če nij ta, kakor se kaže iz govorov óne (leve) stranke, da bi se morlo potem imeti nekaj milijonov državnih novcev na razpolaganje, morebiti da za narodno-gospodarstveni „aufivung“, kakor se je ob krachu in dóbi sleparstva vedno slavil kot velik pridobitek óne stranke. Trdi se tudi na ónej strani, da Evropa boleha za militarizmom; zakaj pa se ne domeni z óno državo, ki je militarizem uvélla, s katero se tako simpatizira, da bi se armade znižale?“

Na predlog poslanca Kotza se je potem seja sklenila.

Brambovski minister Horst se je za jutri k besedi oglasil, potem ho menda konec debate in glasovanje. Cela postava, o kateri se toliko debatuje, ima samo dva paragrafa. V prvem se dovoljuje 800.000 mož za 10 let. Za ta paragraf zadostuje navadna večina; le za drugi paragraf, v katerem se logično izreče, da mora v tem času se vsako leto potrebno število novincev (rekrutov) privoliti, mora dobiti dve tretjini glasov, da obvelja. Ako se to ne zgodi, potem gre postava samo z jednim paragrafom v gospodsko zbornico, od koder se gotovo v vladnem smislu popravljen vrne nazaj v poslaniško zbornico.

Ker je tudi na Ogerskem cela postava nespremenjeno sprejeta, upa vlada, da končno dobi potrebnih dveh tretjin, a menda se vara. Kaj se ima potem zgoditi, še nij določeno; na razpuščenje državnega zbora se nikjer ne misli.

Deželni zbori se bodo še le po velikej noči sklicali, ker se precej po novem letu, ali vsaj sredi januarja spet državni zbor snide.

## Iz bolgarskega narodnega zbranja

Sofija, dné 16. nov. [Izv. dop.]

Bolgarsko narodno „sebranje“, katero se je dné 2. ó. m. jako slovesno odprlo, zboruje jako marljivo in v dolgih zasedanjih; vendar za zvanjani svet zanimivega dosedaj še nij kaj prišlo na red, razen da se je odposlal telegrafičen pozdrav na bratsko sebranje v Plovdiv in preko bolgarskega kneza zahvaljujoč telegram na ruskega imperatorja. To sta dva čina, ki sta vredna, da se zabeležita, in posebno sta važna zaradi tega, ker je i jeden i drugi bil soglasno od obeh strank sprejet in

odobreu. Iz tega se vidi, da sta v glavnih vprašanjih in ciljih obe stranki složni, a da se razločata samo v prašanjih, ki izvirajo ali iz privatnih interesov, ali pa so formalne vrednosti. Ako se polegne strast mej „liberalci“, kateri so većinoma mladi ljudje in še ne znajo čisto brez predsodkov, nepristrano in brez strasti postopati, ter ako se posveti izkušnim in preudarjenim nazorom vladajoče stranke potrebna pozornost, mislim, da bi mogli stranki napraviti kompromis, kateri bode služil za podlogo njenemu složnemu delovanju v narodnem zboru, da bode bolgarskemu narodu na korist. Iz dozdanih debat se vidi preveč osobna protivnost pripadnikov jedne stranke nasproti drugej. „Liberalna“ stranka, katera je po umetnem načinu zadobila većino v zboru, morala bi se postaviti na objektivno stališče, a vladna stranka bi tudi s svoje strani mogla znabiti še kaj pridonesti k večjej objektivnosti, in potem se bosta skoro srečali obe na istem rotu. „Liberalci“ sami morajo priznati, da ministerskej stranki duševno nijso nimalo dorasli v tem zboru. Njihova premoč obstoji v fizičnem ali bolje v brojnem obziru; ker na svojo stran dobili so vse kmete ali seljake — kakih 10 na številu, — ki se vé da jako smešno figurirajo mej „liberalci“, in gotovo sami ne vedó, kaj so in kaj hočejo, beseda „liberalec“ jim je komaj po imenu znana. Nadalje so mej „liberalci“ seljanski popi ukupno kakih pet, — premda so njihovi predpostavljeni metropolit ali škofi privrženci konservativne stranke. To je se vé da še bolj čudno in smešno. Potem pa se glavno število „liberalcev“ rekrutira izmej bivših uradnikov, ki so sami popustili službe zaradi nezadovoljnosti ali pa so jih morali popustiti iz drugih uzrokov. In samo ti poslednji so prava duša liberalne stranke; a mej njimi zopet jih je pet ali šest, ki mislé, govoré in delajo za vse druge „liberalce“, drugi so sami marioneti. Ako pride do kake debate, pa ministri še tako jasno in logično dokazujo shodnost in odpravljanost svojega stališča — ministri so vsi izvrstni govorniki —: tedaj se protivniki navadno z jako skrhanim orožjem proti njim bojuje, tako da se ne more nobeden misleč človek na njihovo stran postaviti. A kadar pride do glasovanja, potem se vdignejo voditelji liberalcev in marioneti potegnejo za njimi. — ministrska stranka ostane

v manjšini, in ker néma mej svojimi ónih marionetov, navadno podlegne. Se vé da je obžalovati, da se vladna stranka nij organizirala orej, sedaj uže nij lahko mogoče, razen ako se nove volitve razpišejo. A do tega bo brž ko ne prišlo in bo moralo priti, ker pri verifikacijah so se dogodili slučaji, ki so naravnost obrnjeni proti temeljnemu zakonu o bolgarskeje konstituciji. Jeden primer naj tukaj navedem. Glavni permanentni govornik in najspretnější agitator „liberalcev“ je neki Stambulov. On je sicer jako zaslužen za bolgarski narod, ali v narodno sebranje ne bi mogel biti izbran, ker še néma 30 let, kakor zakom propisuje. V Bolgariji dozdej nijso vodili matice ali matrikov, in ako so jih vodili, nijso v redu. Za Stambulova torej nij moči dobiti nobenega krstnega lista. No po izgledanju mu se pozna, da je še jako mlad, da ima k večjem še le kakih 24 let. On sicer trdi in njegovi prištaši se vé da z njim, da uže ima 30 let, a ministerstvo se je obrnilo na ruski seminar v Odesi, kjer se je bil Stambulov pred desetimi leti kot dijak vpisal. Od tam pride po rektorju podpisan telegram, da se je Stambulov zares pred 10 leti kot dijak v seminar vpisal, in da je tedaj bil 14 let star, kakor je tedaj sam rekel in kakor je bilo verjetno soditi po njegovem izgledanju. To dvoje torej nepobitno obstoji. No sam je dejal Stambulov ob priliki verifikacionalne debate, da je mogoče, da se je tedaj zmotil in nij povedal svoje prave starosti. A minister odgovoril je prav dobro: tedaj ste se vi morali zmotiti za celih šest let, in ste bili uže 21 let stari, ko ste stopili v seminar ako hočete zdaj 30 let stari biti. (Seminar je podoben avstrijskim gimnazijam.) Mej 14 in 20 leti je pa vendar tako velika razlika, da jo lahko vsak na prvi pogled izpozna, in rektor bi ga ne bil za 14 letnega zapisal, čim ga je videl, kako izgleda, akopram bi mu bil dotičnik svoje trdil. — Razen tega je Stambulov vlani sam pred komisijo za vojaško nabiro, katera ga je hotela asentirati, izjavil, da je 25 let star; torej letos ne more biti uže 30 leten, a vkljub tem jasnim dokazilom ga je narodno sebranje vendar sprejelo kot svojega člana, ter s tem prestopilo zakoa o konstituciji. Tako je še z nekimi drugimi, ktere se vé da liberalci mej svojimi neobhodno trebajo, da vsaj nekoliko vladi opovirati morejo. No videli bomo, kam to vodi. Obžalovati je samo, da se bo težko koji od važnih za-

kovem. Dal je namreč človeško truplo v naravnej velikosti tako izdelati, da je osem prerezov podolgoma na hrbtu tako združenih, kakor se posamezni listi knjig na hrbtu zvežejo. Spredej pa se ti čudni „listi“ lahko odpirajo ravno tako, kakor kaka knjiga. Kjerkoli odpreš, kažejo ti „listi“ v naravnih bojah notranjost trupla, kakor je v resnici. Čudeč se človek vpraša, kako so to narediti mogli in posebno, kako je bilo mogoče, to tako naravno izvesti. To je bilo tako-le. Lansko zimo je pustil profesor Rüdinger mrtvo truplo na mrazu, da je do trdnega zmrzlo. Potem je je bilo lahko na truplu napraviti prereze, ne da bi tekla kri, ne da bi katerikoli notranji del človeškega trupla se le količkaj pregibnol. Na podlogi teh osem delov so se ulili čisto jednaki, ki so izvrstno izvedeni. Človeka neki zelo iznenadi, ko vidi dobro ponarejeno truplo iz voska in naenkrat kdo pristopi ter jo odpre na tem ali ónem mestu in nam kaže skrivnosti, ki jih drugače ne moremo gledati.

Zadnji čas prinesel nam je še dve novici v zdravniškeje stroki. Kdo nij kedaj čital o hudodelnikih, ki so jih ob glavo dejali, da so se njihove oči še po smrti dalje časa v tega ali onega obračale z večjo ali manjšo grozovitostjo. Takega in jedakega se je mnogo pripovedovalo, no, zdaj je znanstveno nemogočnost dokazana. V mestecu Beauvais v južnej Franciji so 14. t. m. hudodelnika ob glavo dejali in njegovo truplo zdravnikom v preiskavo prepustili. Ti so posebno glavo in možgane preiskavali ter tako kakor dr. Edvard uže leta 1870. našli, da smrt v tem slučaju takoj nastopi. Možjani nobene funkcije več nijso opravljali, akopram se je glava ravno kar od trupla bila ločila. Natančneje izvešje še moramo pričakovati, ker zdravniki, ki so reč preiskavali, nameravajo obširno poročati francoskeje medicinskeje akademiji.

V svojih epohalnih spisih piše Darwin nekje: „Meni se zdi, da zadnji kočnik pri ljudeh višjih pasem rudimentaren postaje.“

Darwin torej meni, da se pri Kavkascih in drugih zadnji kočnik (kojega Nemec „Weisheitszahn“ imenuje) zmirom bolje krči, ter da bode nazadnje celo izginil, ker ga ne potrebujemo. Ta Darwinov stavek bil je povod preiskavam laškega naravoslovca Mantegazza. On je preiskaval vsega 1249 glav, mej katerimi jih je bilo 844 od živčnih evropskih, sploh ljudij višjih pasem, 277 od ljudij nižjih pasem, ostale (128) so bile ohranjene: rimske, grške in druge glave. Pri svojih preiskavah je našel, da bolje olikanim ljudem ta zob večkrat manjka kot manje olikanim. Pri prvih manjka 42:42, pri zadnjih samo 19:86 odstotkom. Narobe pa se ta zob pri neolikanih večkrat (20:58%) skrči, kot pri olikanih (10:9%). Mantegazza meni, da bodo ljudje preje ali sleje ta zadnji kočnik izgubili. Ker nam izguba tega zoba preti, nam ne sme biti žal, da nemamo posebne besede za „Weisheitszahn“, kajti se zobom bi potem kdo utegnil še kaj družega izgubiti. Janko.

konovih projektov, katere prestolni govor napominja v tem zasedanju, ki ima trajati do 27. decembra, dobro posvetoval in sprejel, ker se bode čas potrošil brž ko ne za druge nevažne debate, ako sploh sebranje do tačas skupaj ostane. Svet radoveden gleda na dogodke v bolgarskem narodnem zboru, škoda torej, da se mu ne predstavlja drugo, kakor — domača nesloga!

## Politični razgled.

### Notranje dežele.

V Ljubljani 4. decembra.

V včerajšnji seji **državnega zbora** je govoril minister za deželno obrambo, Horst, za vojaško postavlo. Baron Horst je zoper vsako znižanje armade in je dejal, da se mora postaviti skleniti za deset let. Od vseh stranij je žel za svoj govor živahno priznanje. Potem pa se je z vsemi zoper 20 glasov na predlog Vošnjakov sklenilo preiti v specialno debato.

Vtorek je vlada državnemu zboru predložila načrt zakona, vsled katerega bode smela provizorno še na dalje pobirati davke in pri stojbine.

Legitimacijski odsek državnega zbora je potrdil volitve poslancev Šveglja Taffnerja, Wildauerja, Klierja, Altera in Claudija.

Novine se vse zanimajo, kako se bodo pri nas volitve v **delegacije** izvršile. Kako si bodo stranke v delegacijah nasproti stale, to je odvisno od tega, če se napravi kompromis med poslanci s Češkega in Moravskega. Kompromis se dosle še ni sklenil.

**Praška „Politik“** je prinesla dolg uvođen članek z naslovom: „§ 19“. Nemški list češke stranke med drugim piše: „Določbo: vsi narodi so enakopravni in vsak narod ima pravico, gojiti in varovati svoj jezik, (§ 19) so gospóda radi sprejeli, ker v praksi nima nobenega upliva in državi ne naklada noben h dolžnostij. Pa nemška manjšina v ustavnem odseku je bila toliko previdna, da se s tem splošnim pojmom ni zadovoljila, a je zahtevala, da se narodni princip tudi v praktično življenje upelje, in zahtevali in doslegli, da se je prvemu članu pristavil drugi, ki pravi: „Ravnopravnost vseh deželnih jezikov se od države priznava.“ To je praktična določba, katere se nam je držati.

**Peštanska** zbornica je v ponedeljek volila zastopnike svoje v delegacije.

### Vnanje države.

Neveseli glasi prihajajo iz **Rusije**, neveseli za to, ker kažejo, kako daleč tira strast in hlepnost po imenju malopridne nevedneže. Poroča se namreč, da je bil ruski car, ko se je vračal iz Livadije v Moskvo in Peterburg, napaden, a da napad se ni posrečil. Car je srečno dospel v Moskvo —.

**Srbska** skupščina je dne 2. decembra sprejela adresu s 113 zoper 35 glasov, v kateri se izraža udanost do kneza in popolno zaupanje do vlade.

V **Sofiji** se bode sestavilo zdaj drugo ministerstvo, kateremu na čelu bode baje poslanec narodnega zbranja dr. Karavelov. O političnih razmerah v bolgarskem narodnem zbranju govori naš današnji dopis iz Sofije.

### Domače stvari.

— (Cesarica Elizabeta) je tukajšnji bolnici za otroke podarila sto gold.

— (Zima) se nam ta teden zbilja ponuja. Uže v nedeljo in ponedeljek se je snega za silo naletelo, vtorek pa je čez noč pritisnil hud mraz; v sredo jutraj smo ga imeli do 16 stopinj pod 0 in do poludne je živo srebro komaj zlezlo na — 10°; zvečer je pa uže spet odjenjalo in včeraj je bil pravi zimski april: jutraj debel sneg, potem pa je v prestankih sipalo babje všeno včasih tako gosto, kakor po leti ob hudej plohi dež. Bog ne daj

zdaj jugs. Na Krasu so bili uže hudi zameti; zaradi njih so morali vtorek tovarne vlake med Ljubljano in Trstom ustaviti. Na istrske železnice od Divače do Buzeta celo nič niso vozili. Na morju je bil hud vihar in v Trstu — sneg pa taka burja, da se vojaki niso mogli izkrcati. Dva dni uže tramway ni vozil po mestu.

— (Učiteljska služba) za prirodoslovno, oziroma matematično-tehnično stroko je razpisana na meščanski šoli v Krškem. Naučni jezik je nemški, letna plača znaša 800 gld. Prošnje je konči do 20. t. m. pošiljati okrajnemu šolskemu svetu v Krškem.

— (Ptujski krajni šolski svet) nam piše v popravek dopisa „iz Ptuja 21. novembra“ v 275. številki našega lista, da se slovenski jezik tudi na deklški šoli kot ne obvezni predmet podučuje.

— (Nekdaj Pakovo tiskarno v Mariboru,) cenjeno 4936 gld., je po javni dražbi za 5123 gld. kupil celovski knjigotržec in tiskar g. Janez Leon.

— (Premenbe pri učiteljstvu.)

Na Kranjskem. G. Avgust Adamič iz Dobrove v Ljubljano k sv. Petru; g. Janez Čuk iz Dolenje vasi k sv. Jakobu pri Savi; g. Primož Všenčnik je postal stalni učitelj v Dolini; g. Teodor Valenta iz Jesenic v Krsko za nadučitelja; g. Valentin Žvagen iz Idrije v Stari trg p. Loža in g. Josip Zajec je stalni nadučitelj v Velikem gabru. G. France Šetina je postal II. in g. Janez Rupnik III. učitelj v Črnomlju; I. učiteljica tudi tam je gdc. Marija Arko in II. gdc. Marija Sorič, izpraš. učit. kandidatinja; g. Jarnej Hočevar pride iz Trna za začasnega učitelja na novo I razrednico v Drasičah; g. Andrej Jekovec, pomož. učitelj, iz Kamnegorice na Ljubno za zač. učitelja; g. Jarnej Kos, pom. učitelj v Spodnjem Semonu, je šel isto tako v Rute, Logaškega okraja; gdc. Hermina Smole, izpr. učit. kand., začasna učiteljica pri Studencu. (Blaudi.) — G. Janez Bozja, definitivni učitelj v Polhovem gradcu, in gdc. Jovana Cvek, definitivna učiteljica pri D. M. v Polji. G. Jožef Bele, poprej v Šmartnem p. L., sedaj pa nekaj časa v Višnji gori, podučitelj na mestnih šolah. G. Franc Spintre, poprej v evangelijski šoli v Ljubljani, v Kočevje. Spraš. učit. kand. gdc. Marija Lasnik, učiteljica v zavodu Huth. G. Franc Kranc, dosihmal začasno v Vrbovem, v Postenje. G. Leopold Punčuh iz Košane v Col (zač.) G. Oton Dietz, začasno v Budanjah, v Sturijo. G. Filip Kete, pomožni učitelj na Colu, v Zagorije. Gdc. Marija Negovetič, sprašana učit. kand. začasno v Postojno. Gdc. Alfonza Šušteršič in Marija Bohinec, spraš. učit. kand. v Trnovo in druga v Hrenovici. — V šolskem okraju Postojnskem so bili umeščeni pomožni učitelji gg.: Janez Bajec iz Hrenovic v Budanje, France Stele iz Trnovega (Dornes) v Trn, Henrik Likar bivši k. v 3. razredu učiteljskega, v Knežak, Anton Pegan iz Podrage v Planino, Jožef Jamroth iz Postojne v Spodnji Semon, Jožef Miselj iz Postenj v Verbovo. Umrl je v Idriji 12. nov. t. l. g. Ignacij Božič, roj. 15. julija 1841 v Idriji.

### Tujski.

3. decembra:

**Evropa:** Krön iz Idrije. — Jues iz Trsta. — Pucher iz Dunaja.  
**Pri nas:** Axter iz Ljubljane. — Roitharek iz Tržiča.  
**Pri bližini:** Kock iz Dunaja. — Zechner iz Brežic. — Glass, Irresberger iz Dunaja. — Walkner,

Huss iz Trebiža. — Barth iz Gradca. — Gregorio, Kirnbaum iz Dunaja.

**Pri bavarskem dvoru:** Benigar iz Trsta.  
**Pri avstrijskem cesarji:** Lohr iz Celovca.

**Listnica opravištv.** Gospod F. K. v Rudolfovem. Plačano do 31. marca 1880.

### Dunajska borza 4. decembra.

(Izvirno teleg. alično poročilo.)

|                             |         |        |
|-----------------------------|---------|--------|
| Enotni drž. dolg v bankovih | 68 gld. | 60 kr. |
| Enotni drž. dolg v srebru   | 70      | 65     |
| Zlata renta                 | 81      | 05     |
| 1860 drž. posojilo          | 131     | —      |
| Akcijske narodne banke      | 841     | —      |
| Kreditne akcije             | 2 0     | 51     |
| London                      | 116     | 50     |
| Srebro                      | —       | —      |
| Napol.                      | 9       | 30     |
| C. kr. cekini               | 5       | 53     |
| Državne marke               | 57      | 60     |

## Razglas. Kovačnica,

preskrbljena s potrebnim orodjem in dobrim zaslužkom, daje se v Borovnici pod dobrimi pogoji v najem. (569—1)

Prednost imajo kovači-živozdravniki. Prosilci naj se ustmeno ali pisмено oglašijo pri posestniku **J. M. št. 9 v Borovnici.**

## Javna zahvala.

Podpisanega je preteklo jesen nesreča zadela; pogorela mu je namreč zidanka z vsem vinogradskim orodjem. K sreči pa se je dal tri četrt leta poprej pri banki „Slavija“ v Pragi zavarovati in ta mu je kmalu po požaru vso nagrado velikodušno izplačala, za kar se glavnemu ravnateljstvu slavne banke „Slavije“ in glavnemu zastopniku gospodu **Ivan Hribarju v Ljubljani** priskrbeno zahvaljuje. Ob enem pa tudi vsakemu svetuje, kdor se s svojim imetjem proti ognju ni zavaroval, da naj se pri imenovani banki zavarovati dá, ker menda nobena zavarovalnica svojih zavarovancev tako vestno ne odškoduje, in tudi v tem oziru vsakemu zavarovanje priporočuje, ker dandenes nobenemu pogorelcu beračita ni pripuščeno. (268)

V Vrbjah pri Žavcu 30. novembra 1879.

**Jože Mežnar.**

## Hôtel Voisk v Ptuj.

Udano podpisani dovoljuje si slavnemu občinstvu, posebno potujočemu, naznaniti, da je odprl tu nov **hôtel**. Dobi se izvrstna pijača, kakor tudi okusna jedila po najnižji ceni. Sobe za prenočiti dobé se za 40 do 70 kr. Za mnogobrojni obisk prosi

(563—2) **J. Voisk.**

## Za Miklavžev dan

priporoča

## Rudolf Kirbis,

na kongresnem trgu, svojo bogato izbero **bonbonov** in najrazličnejših **sladkarij** in **atrapov**. (562—4)

Usojam si opezorjati osobito na moj **najfinejši sadežni kruh, najfinejši mandolato, Nürnbergski poprtnjak Basslerjev poprtnjak in popernjak.**

V „narodnej tiskarni“ bode izšla konec tega tedna brošurica:

„**Slavnostni sprejem slovenskega polka Kuhnovega št. 17 v Ljubljani** dne 26. in 27. novembra meseca 1879. Založil in uredil **Fran Hlavka.**“

Cena knjižice brez poštnine **15 novč.**

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.